



▲ Valeč od severovýchodu.



Zajímavá místa Karlovarského kraje – Barokní krajina Valečska

Stanislav Wieser, Karlovy Vary

U bývalého Joštova mlýna jižně od Valče, v pomyslném středu krajiny, která byla v roce 1996 vyhlášena památkovou zónou krajinného celku Valečska, byla letos obnovena barokní kaple sv. Jana z roku 1705. Nachází se jihovýchodně od historického centra s mnoha památkami dotvářejícími zdejší barokní krajinu. Zvlněný obzor nad městečkem tvoří hřbet jihovýchodní části Doupovských hor s nejvyšším vrchem Prokopy (749 m).

Valeč lze obdivovat ze všech stran, jak bývá obvykle psáno o podobných urbanistických skvostech v krajině. Právě z úbočí Šibeničního vrchu, pod kterým vede cesta od kaple, vyniknou nejceněnější dominanty krajiny bez nejrůšivějších objektů technické infrastruktury. Pozorovatelé zůstávají za zády stožáry vzdušných vedení velmi vysokého napětí elektrického proudu, odtud nevidí telekomunikační stožár na Šibeničním vrchu, který dominuje jinak skvělé vyhlídce na Valeč ze silnice od západu. Nejčastěji bývá

Valeč zobrazována od severovýchodu ze silnice k Ořkovu, jenže odtud se nad obzorem vynořují vrtule větrných elektráren u Vrbiče. Oba stožáry jsou sice umístěny vně hranice památkové zóny, ale při hodnocení jejich vlivu na krajinný ráz zřejmě hodnotitel nehledal správné zorné úhly pohledu. I kdyby neexistovala památková zóna již více než 10 let před stavbou větrníků, platí již od roku 1992 zákon o ochraně přírody a krajiny s konkrétními ustanoveními o ochraně krajinného rázu. Myslím, že zákon by pravděpodobně vypadal jinak, kdyby se tenkrát dal předvídat upřednostněný zájem o obchodování s větrnou a solární energií.

Ve vyhlášce č. 208/1996 Sb., o zřízení památkových zón krajinných celků v ČR, se lze dočíst, co má být v nich respektováno, ale pozvání do krajiny Valečska není záminkou pro výklad o její správě. Hranice památkové zóny je zakreslena v turistických mapách Klubu českých turistů č. 7 Žatecko a č. 30 Povodí Střely.



▲ Náměstí ve Valči s kostelem Narození sv. Jana Křtitele a třemi sochami světců Janů.

Ve všech pohledech zde vynikají barokní stavby zámku a zámeckého kostela, ze sídla v podzámcí se k nim připojuje dominantní věž farního kostela, z jihovýchodního směru je v popředí barokní kaple na hřbitově. Pozoruhodných staveb v sídlech Valečska je mnoho. Údaje o nich lze na místě získat v infocentru Muzea Valeč a v infocentru Prádelna v areálu zámku, na internet snad není třeba odkazovat.

Zámecký park vznikl podle vzorů vytváření barokní krajiny stylizované francouzskou zahradou, ale postupně byl přetvořen do výrazu anglického parku, později dokončen sochami pocházejícími převážně z původního umístění na zámeckých terasách. Návrší, po jehož svahu stékala v kaskádách voda z chrličů v podobě hadích mořských příšer, porůstá nyní les směřující svým vývojem k okolním bučinám. Pod návrším jsou křížící se pivovarské sklepy – lidské dílo jako součást biotopu netopýřů prosperujících v uměle dotvářených krajínách. Na jižním úpatí návrší už teatron není divadlem své doby. Je kulisou proměny parku pro jiný život. Zkamenělá minulost v naproti stojícím oslavném sousoší hraběte Šporka vypadá laškovně.

Park, přestože je oplocen, přechází do volné krajiny. Na západní straně jsou pozůstatkem barokních kompozic nově opravené iluzivní brány s malým pódium pro Slavnosti květů. Výše

na okraji lesa u cesty je tabule s vyznačením přístupných částí Vojenského újezdu Hradiště. Patří k nim lesnaté území od potoka Blšanky až ke hranici újezdu a zároveň Karlovarského kraje před Novou Vsí. Zahrnuje jižní část přírodní památky Valeč, tj. lesního komplexu se starými porosty květnatých bučin a nalezišti minerálů. Cesta od tabule vede zatím bez značení, tedy je lépe vyjít na ni s mapou v ruce, k návrší se zbytky zdívá romantického letohrádku Neuhaus. Jinak k němu lze stoupat průsekem, nyní značně zarostlým, který je prodloužením pohledové osy od zámku přes iluzivní brány. Po úbočí Prokopů sestupuje cesta k rybníčku na Mlýneckém potoce a údolím se vrací do Valče. Mlýnský potok pod Valčí směřuje do Skytal, ale ty jsou již za hranici Karlovarského kraje v ústecké části památkové zóny Valečska. Na hranici kraje jsou na severovýchodním úbočí Šibeničního vrchu dva hraniční duby, památné stromy. Krajská hranice směřuje ze severu od Ořkova do okolí Libkovic na jihu. Spolu s vrchy Orlík (550 m) a Záhořský les (558 m) sleduje terénní předěl v krajinném celku, kde prostor sídel Valeč a Jeřeň se odlišuje svým charakterem od prostoru údolí Blšanky se sídly Kostrčany a Nahořečice. Hranici těch prostorů protínají již v úvodu zmíněné elektrovedy, které při pohledu na malebnou svahovou polohu Nahořečic jsou velmi rušivé a navíc stožárové



▲ Zámecký park s kopiemi (přesněji výdusky) 16 alegorických soch z dílny M. B. Brauna.

seskupení korunuje telekomunikační převaděč přímo nad kostelem. Zdejší pěkně opravený barokní kostel sv. Václava, ač architektonicky nepřilíží významný, býval dříve nenarušovanou dominantou krajiny pozorovatelné z pražské silnice

- ▼ Kaple sv. Jana, nezjištěno kterého, obnovena roku 2014 u bývalého Joštova mlýna. Všechny fotografie Stanislav Wieser.



mezi Libkovicemi a Lubencem. Ta krajina by měla lákat k navštívení.

Jsou dvě roční období, kdy pestrost stavebních dominant Valečska je potlačována pestrostí vegetace – na podzim se zbarvuje listí stromů a na jaře rozkvétají v rozlehlých sadech ovocné stromy. ■

2. prosince 2014 uplynulo 500 let od povýšení Valče na městečko privilegiem Vladislava II. Jagellonského (*1. 3. 1456 v Krakově, † 13. 3. 1516 v Budíně, od r. 1471 český král). Privilegium bylo vydáno na žádost tehdejšího majitele valečského panství Jakoubka z Vřesovic. Pro rozvoj městečka bylo významné udělení tržního práva. Ze stručného popisu pečetního práva se vyvinul městský znak, který v podstatné podobě dosud užívá Obec Valeč. První zmínka o Valči je v písemných pramenech z roku 1358. Od roku 1570 za panství Štampachů a potom od roku 1721 za panství Kagerů, hrabat z Globenu, došlo k významnému rozvoji městečka a vzniku dominant v jeho tvářnosti. V 19. století patřila Valeč do Loketského kraje, od roku 1934 spadala pod soudní okres Bochov a politický okres Žlutice. Nyní patří do okresu Karlovy Vary, má 5 sídelních jednotek: Valeč, Jeřeň, Kostrčany, Nahořečice a Velký Hlavákov.